

AKAİD

11. Sınıf

7. Ünite: Kader ve Kazaya İman

3. İnsan Kader İlişkisi
3.1. Akıl

NELER ÖĞRENECEĞİZ?

1. İnsan Kader İlişkisi
2. Akıl

Kaza ve kader konusunun yanlış anlaşılmaması için Allah'ın (c.c.) isim ve sıfatlarının yanında insanla alakalı bazı hususların da bilinmesi gerekmektedir.

Kader ve kaza inancına yönelik üç farklı yaklaşım vardır:

İnsan

- Yapıp ettikleri açısından "rüzgarın önünde uçuşan bir yaprak" gibidir, hayatında irade sahibi değildir.

İnsan

- Yapıp ettiklerinin tamamını kendi gücü ve kudretiyle yapan, kendi fiillerini yaratan bir varlıktır.

İnsan

- İrade sahibi, yapıp ettiklerinden sorumlu bir varlıktır.

Akıl

Akıl insanı diğer canlılardan ayıran temyiz gücü, düşünme ve anlama melekesi olarak tanımlanmaktadır.

İnsanın akıl sahibi olması, onu irade ve tercih sahibi olmayan diğer varlıklardan ayırmakta; dinin teklifleri karşısında insanı kabul ya da ret açısından bir tercihle ve seçimle yüz yüze bırakmaktadır. İşte bu özelliğinden dolayı insanlardan bir kısmı aklını kullanarak iman ve teslimiyeti seçerken bir kısmı inkâra sapmaktadır.

Akıl

Kur'an-ı Kerim'e göre insanı diğer varlıklardan daha değerli hale getiren ve hayatına anlam kazandıran akıldır. Dinin emirlerine muhatap olma ve din açısından mükellef sayılmanın olmazsa olmaz şartı da akıldır. Nitekim dinimizde aklı olmayanlar, dinî emirler ve nehiyler açısından sorumlu değildir.

Akıl

Akıl sağlığını kaybedenlerden dinî sorumluluklar düşmekte, akli melekeleri tam olarak teşekkül etmediği için âkil ve baliğ olana kadar çocuklar dinen mükellef sayılmamaktadır.

Kur'an'da pek çok ayette aklını kullanmak övülürken aklını kullanmayanlar ağır bir dille eleştirilmektedir.

"İşte biz, bu örnekleri insanlar için getiriyoruz fakat onları ancak bilenler düşünüp (akledebilir) anlayabilir."

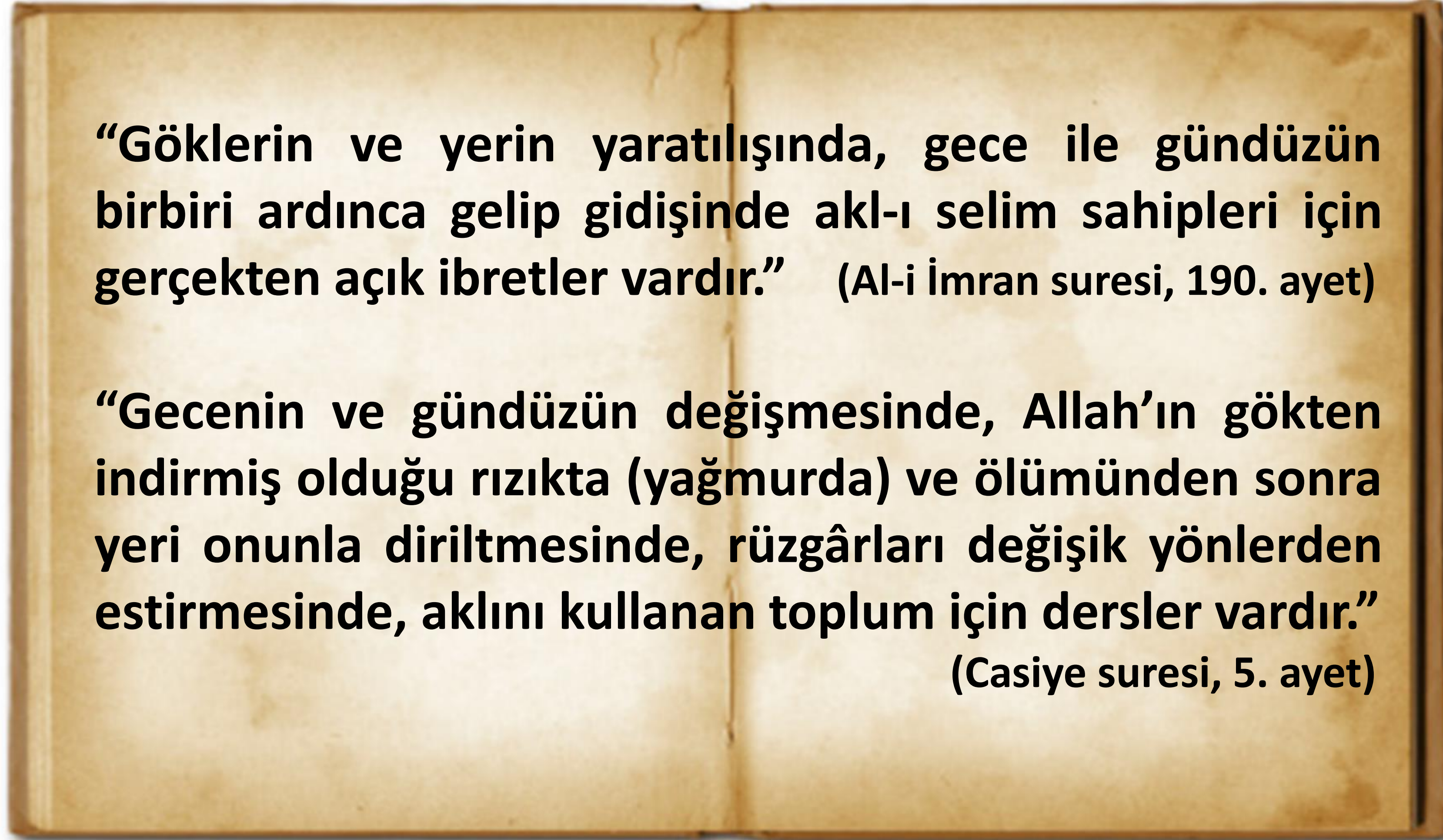
(Ankebut suresi, 43. ayet)

"Şayet kulak vermiş veya aklımızı kullanmış olsaydık şimdi şu alevli cehennemin mahkûmları arasında olmazdık! diye ilave ederler."

(Mülk suresi, 10. ayet)

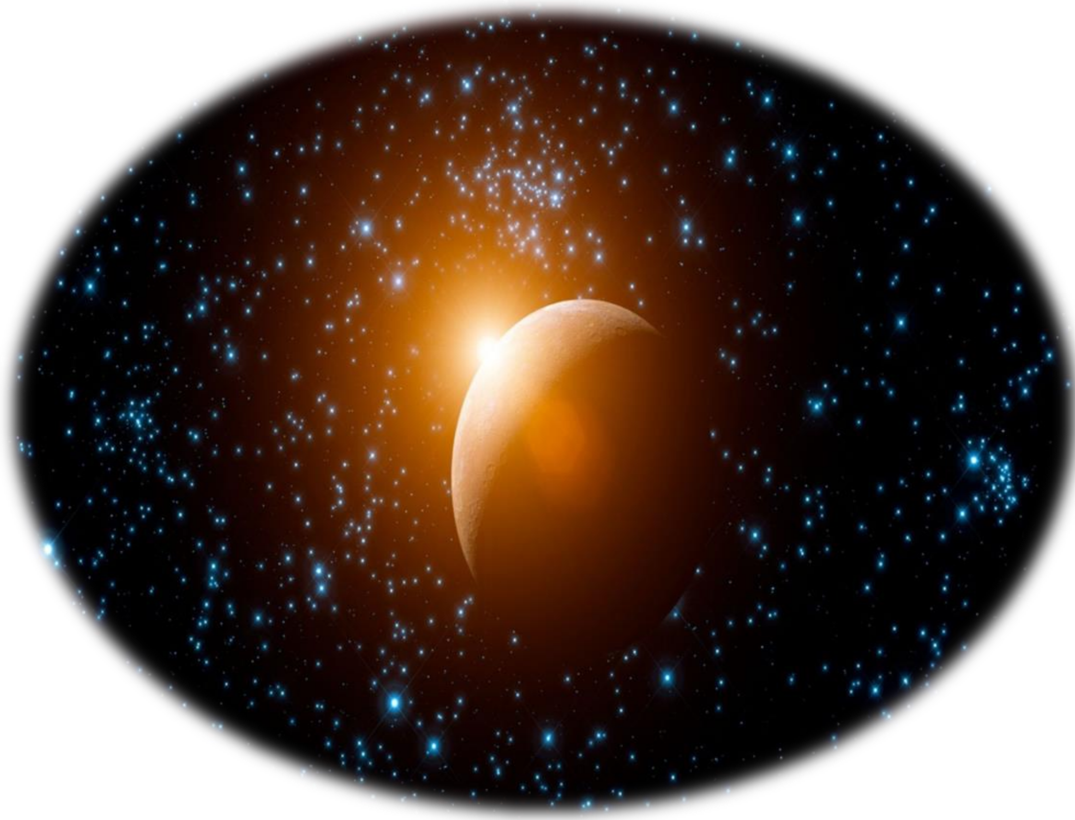
Kur’an’da sebep-sonuç ilişkileri ve özellikle yaratılmış varlıklarla yaratıcı arasındaki ilişki anlatılırken ön plana çıkarılan temel kavram akıldır. Akıl kelimesinin sözlük anlamı da bağ kurmak, irtibat kurmak anlamına gelmektedir.

"Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde akl-ı selim sahipleri için gerçekten açık ibretler vardır." (Al-i İmran suresi, 190. ayet)
"Gecenin ve gündüzün değişmesinde, Allah'ın gökten indirmiş olduğu rızıkta (yağmurda) ve ölümünden sonra yeri onunla diriltmesinde, rüzgârları değişik yönlerden estirmesinde, aklını kullanan toplum için dersler vardır."
(Casiye suresi, 5. ayet)

İnsanın irade sahibi, bilen, tercih eden ve öğrendiklerini davranışa dönüştürebilen bir varlık olması akıl sahibi olmasıyla doğrudan ilişkilidir. Akıl sahibi olmanın kadere bakan yönü ise insanın yaptıklarından sorumlu tutulmasıdır.

Kur’an’da pek çok ayette gökler, Ay, Güneş, yıldızlar, dağlar, denizler hakkında düşünmemiz öğütlenir.

Kur'an'da **"Akıllarını kullanmazlar mı?", "Düşünmez misiniz?", "Akletmez misiniz?"** şeklinde biten birçok ayet vardır.

“Şüphesiz Allah katında canlıların en kötüsü, akletmeyen (düşünmeyen) sağırlar ve dilsizlerdir.”

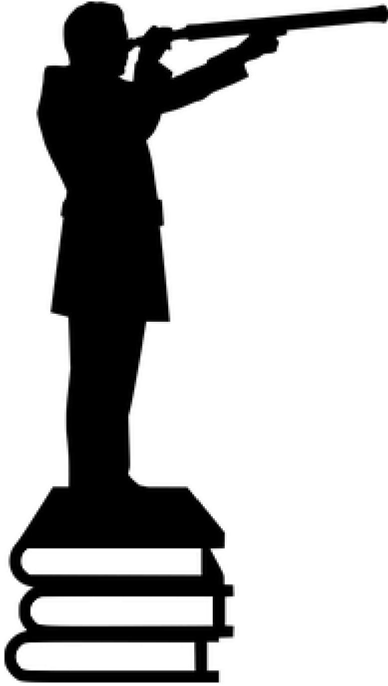
(Enfal suresi, 22. ayet.)

AKL-I SELİM

1. Sağduyu, hüküm ve kararlarında doğruyu yanlıştan, iyiyi kötüden ayırma yetisidir.

2. İnsanın doğru karar vermesini sağlayan, herhangi bir olumsuzluktan veya ortamın kötülüğünden etkilenmeyen, yaratılışındaki temizliği koruyan akıldır.

NELER ÖĞRENDİK?

1. İnsan Kader İlişkisi
2. Akıl

Dersimizi dinlediğiniz için teşekkür ederiz.

Bir sonraki derste görüşmek üzere.

Hazırlayan: Furkan TÜRKCAN